

- ¶ Roelof Janssens, Chris Sol, *De vrijmaking te Leiden. Een episode uit de geschiedenis van de Gereformeerde Kerk in de Sleutelstad (1940-1946)*, Leiden 1994 (uitgave Geref. Kerk (vrijgemaakt) Leiden). 125 bldz. Ill. f 25,00.

In allerlei opzicht is dit een voorbeeldige publikatie geworden, zowel wat de verantwoording van bronnen, afbeeldingen en literatuur, als ook wat de opbouw van het geschiedverhaal betreft. Deze bewogen episode uit de recente historie van een van onze grote gereformeerde kerken in den lande (in 1940 met meer dan 4300 leden en vier gebouwen) wordt beschreven met gevoel voor nuances en met aandacht voor details. Waardevol is de beknopte inleiding over de in de vrijmaking aan de orde zijnde problematiek in het algemeen. Verdienstelijk is bovendien de poging om ook de oorlogstomstandigheden in het verhaal te betrekken. Opvallend is in dit geheel – naast de breedvoerig geschetste handelingen van de predikanten – het optreden van P. Jasperse, huisarts, vaste medewerker van *De Reformatie* sinds 1935, in wiens huis K. Schilder enkele maanden ondergedoken zat, juist in de periode dat de Acte van Vrijmaking of Wederkeer werd opgesteld. Een aardige foto laat ons dit tweetal zien in de tuin van de dokter (zonder dat wordt meegedeeld wanneer de foto is genomen; was het tijdens Schilders onderduiken?). Weldadig is dat de commentariërende of moraliserende opmerkingen achterwege zijn gebleven. Dat neemt niet weg, dat na lezing eens te meer de vraag opkomt naar de persoonlijke motieven van de hoofdrolspelers. Waarom ging nu een van de vier predikanten, nl. A. Veldman, wel met de vrijmaking mee en de andere drie niet? Als van beide partijen gezegd wordt, dat ze beslist gereformeerd wensten te zijn (p. 24), zou je als lezer toch wensen dat er een poging werd gedaan om de verschillen niet alleen historisch en theologisch, maar ook praktisch en psychologisch te typeren.

Aart de Groot

- ¶ H.G. Leih, *Geschiedenis van de Gereformeerde Kerk te Kampen 1895-1994*, Kok, Kampen 1994, 286 bldz. Ill. ISBN 90 242 8492 9. f 37,50.

Op zeer verantwoorde en gedetailleerde wijze geeft dit aantrekkelijk uitgegeven boek een onderhoudend geschreven geschiedenis van de Gereformeerde Kerk van Kampen. Niet alleen zij die nu eenmaal historische belangstelling hebben of er een studie van maken, zullen het graag ter hand nemen. De auteur zal